

ÚRSKURÐARNEFND UM VIÐSKIPTI VIÐ FJÁRMÁLAFYRIRTÆKI

Fjármálaeftirlitið · Suðurlandsbraut 32 · 108 Reykjavík · Sími: 525 2700 · Fax: 525 2727

Ár 2002, mánudaginn 2. desember, er fundur haldinn í Úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Ragnheiður Bragadóttir, varaformaður, Íris Ösp Ingjaldsdóttir, Ólafur Haraldsson, Ólöf Embla Einarsdóttir og Sölvi Sölvason.

Fyrir er tekið mál nr. 13/2002:

M

gegn

fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Sóknaraðili er M, en varnaraðili er fjármálafyrirtækið F.

Málið barst úrskurðarnefnd 30. september 2002 með kvörtun lögmanns sóknaraðila dagsettri 26. september 2002. Kvörtunin var send varnaraðila með bréfi nefndarinnar 1. október 2002 og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust 22. október 2002 með bréfi hans dagsettu sama dag. Bréfið var sent lögmanni sóknaraðila með bréfi nefndarinnar 23. október 2002 og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust 5. nóvember 2002 með bréfi dagsettu 4. nóvember 2002.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 15. nóvember og 2. desember 2002.

II.

Málsatvik.

Sóknaraðili er erlent fyrirtæki, sem um nokkurra ára skeið hefur átt bankaviðskipti við fyrirtækjasvið varnaraðila vegna viðskipta sinna hér á landi. Með bréfi dags. 10. júlí 2000 óskaði sóknaraðili eftir því að verðbréfasvið varnaraðila millifærði 300.000 bandaríkjadali af gjaldeyrisreikningi sóknaraðila hjá varnaraðila og ráðstafaði til kaupa á hlutum í alþjóðlegum sjóðasjóðum. Fyrir hönd sóknaraðila keypti varnaraðili í alþjóðlegu sjóðasjóðunum A fyrir 1.285.256,15 evrur á genginu 0,196918, í A fyrir 182.079,06 evrur á genginu 0,089810 og í C fyrir 234.117,96 evrur á genginu 0,204730, samtals 317.374,00 evrur. Um viðskipti þessi var ekki gerður skriflegur fjárvörslusamningur í skilningi 17. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti.

Málsaðilum ber ekki saman um aðdraganda þess að sóknaraðili óskaði eftir viðskiptum þessum. Sóknaraðili heldur því fram að þau hafi farið fram að áeggjan starfsmanns varnaraðila, en varnaraðili kveður sóknaraðila hafa haft frumkvæði að viðskiptunum. Þá heldur sóknaraðili því fram að fyrirsvarsmaður hans hafi gert starfsmanni varnaraðila grein fyrir því strax í upphafi að varnaraðili hefði enga þekkingu á þeim fjárfestingum sem varnaraðili ráðlagði og að sóknaraðili hafi óskað eftir því að valdar yrðu traustar fjárfestingarleiðir. Sóknaraðili hafi hvorki verið upplýstur um það að almennt væri gerður skriflegur fjárvörslusamningur um viðskipti sem þessi né heldur hafi honum ekki verið haldið upplýstum um þróun fjárfestingarinnar. Varnaraðili heldur því hins vegar fram að gætt hafi verið fyllstu óhlutdrægni í ráðgjöf til sóknaraðila á þeim fundum, sem haldnir hafi verið með honum og að allar upplýsingar hafi verið gefnar eftir bestu vitund. Upplýst hafi verið um þá áhættu sem felist í kaupum á verðbréfum, sem yrði að líta á sem langtímafjárfestingu, og að ráðgjöfin hafi verið í samræmi við mat bankans á þekkingu, fjárhagslegri stöðu og væntingum sóknaraðila.

Sóknaraðili kom á fund með starfsmönnum varnaraðila í október 2000, en þá hafði gengi áður greindra sjóðasjóða lækkað frá upphaflegu kaupverði. Sóknaraðili kveður starfsmann varnaraðila ekki hafa upplýst sóknaraðila um það á fundi þessum að tap væri á fjárfestingu sóknaraðila. Varnaraðili kveður erlenda hlutabréfamarkaði og þar með ofangreinda sjóði hafa lækkað mikið eftir fundinn í október en á þeim tíma hafi ekkert bent til þess að um áframhaldandi lækkun yrði að ræða svo sem raun varð á.

Sóknaraðili kveðst fyrst hafa fengið upplýsingar um stöðu fjárfestingarinnar er hann var staddur hér á landi um mitt ár 2001 og hafi hann þá umsvifalaust tekið ákvörðun um að selja bréfin til að takmarka tjón sitt. Hinn 27. júlí 2001 voru áðurgreind verðbréf seld fyrir 227.043,00 evrur og nam lækkun bréfanna á umræddu tímabili því 90.331,00 evrum.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að varnaraðili verði úrskurðaður til að greiða sóknaraðila 93.586 evrur með dráttarvöxtum af peningakröfum í evrum skv. auglýsingu Seðlabanka Íslands skv. III. kafla vaxtalaga nr. 25/1987 frá 18. júlí 2002 til 1. júlí 2001, en skv. 1. mgr. 6. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu frá þeim degi til greiðsludags. Þá er þess krafist að varnaraðili verði úrskurðaður til að greiða sóknaraðila málskostnað skv. mati nefndarinnar.

Þá krefst sóknaraðili þess að varnaraðila verði gert að endurgreiða sóknaraðila þóknun vegna viðskiptanna að fjárhæð 3.255 evrur. Samtals sé því krafa sóknaraðila að fjárhæð 93.586 evrur.

Sóknaraðili heldur því fram að viðskiptahættir varnaraðila gagnvart sóknaraðila fari í bága við 15. og 17. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfavíðskipti. Sóknaraðili hafi ekki verið upplýstur um möguleika þess að gera skriflegan samning um vörslur fjár hans þrátt fyrir að sóknaraðili hafi gert starfsmönnum varnaraðila grein fyrir því þegar í upphafi að hann hefði enga þekkingu á fjárfestingunum. Í athugasemdum með 15. gr. frumvarps til áður gildandi laga um verðbréfavíðskipti, sem svari til 17. gr. í núgildandi lögum, en hún sé óbreytt frá fyrri lögum, segi að almennt beri að líta svo á að því viðmeiri, lengri eða reglulegri sem samskipti fyrirtækis og viðskiptamanns séu þeim mun meiri ástæða sé til samningsgerðar samkvæmt ákvæðinu. Víðskipti fyrir 300.000 bandaríkjadali hljóti að teljast viðamikil í skilningi ákvæðisins. Í athugasemdum með frumvarpi til áður gildandi laga um verðbréfavíðskipti sé um það fjallað að ekki sé ætlast til sérstakrar samningsgerðar um einstök tilfallandi víðskipti, t.d. milligöngu um kaup og sölu einstakra verðbréfa. Þetta eigi ekki við um víðskipti málsaðila, enda hafi sóknaraðili falið varnaraðila fé til ráðstöfunar til kaupa á hlutum í erlendum verðbréfasjóðum án þess að tilgreina ákveðna sjóði. Skyldan til samningsgerðar falli hins vegar niður þegar um sé að ræða kaup fyrir tiltekna fjárhæð í tilteknum hlutabréfum eða hlutabréfasjóðum, eftir atvikum á tilteknu gengi.

Þá segir í kvörtun sóknaraðila að svo virðist sem varnaraðili ekki hafa uppfyllt þær skyldur sem 27.gr. laganna leggi fyrirtækinu á herðar, þ.e. að leggja mat á faglega þekkingu, fjárhag og reynslu víðskiptavinar. Á því og gerð skriflegs fjárvörslusamnings hafi verið sérstök þörf í ljósi þess að sóknaraðili er aðili frá annarri heimsálfu, sem búi við allt annað víðskiptaumhverfi en tíðkist hér á landi. Þá heldur sóknaraðili því fram að framkoma varnaraðila gagnvart sóknaraðila stangist freklega á við góða víðskiptahætti. Í bréfi varnaraðili til sóknaraðila frá 25. september 2001 sé sú skýring gefin á því að ekki var gerður skriflegur samningur við sóknaraðila, að varnaraðili gerði einungis slíka samninga við víðskiptamenn sína, sem búsettir séu á Íslandi. Varnaraðili hafi ekki haft tækifæri til að gera slíka samninga við aðila utan Íslands fyrr en í júní 2001 er varnaraðili hafi opnað útibú erlendis. Bendir sóknaraðili á að þessi ástæða sé ólögmat, enda eigi varnaraðili ekki að taka að sér fjárfestingu eða fjárvörslur fyrir erlenda aðila geti hann ekki uppfyllt kröfur íslenskra laga gagnvart þeim.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Af hálfu varnaraðila er á það bent að ekki hafi verið óskað eftir því að gerður yrði fjárvörslusamningur og því hafi engin skylda hvílt á bankanum að upplýsa sóknaraðila um þróun verðbréfa. Þá bendir varnaraðili á að fjármálafyrirtækjum sé ekki skylt að bjóða

viðskiptavinum fjárvörslusamning eins og hann sé skilgreindur í 10. tl. 1. mgr. 2. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfavíðskipti, enda setji flest fjármálafyrirtæki ákveðin skilyrði fyrir slíkum samningum. Fullyrðingum sóknaraðila þess efnis að ólögmætt hafi verið að bjóða ekki viðskiptavinum bankans fjárvörslusamning sé því vísað á bug.

Varnaraðili mótmælir þeirri kröfu sóknaraðila að varnaraðila verði gert að endurgreiða þóknun þá, sem tekin var vegna viðskiptanna. Í ljósi þess að óskað hafi verið eftir viðskiptunum og gjaldskrá bankans kynnt sóknaraðila standi engin rök til þess að taka kröfu þessa til greina.

Fullyrðingar sóknaraðila um að varnaraðili hafi brotið gegn hinum ýmsu ákvæðum laga um verðbréfavíðskipti, svo og góðum siðum í verðbréfavíðskiptum sé mótmælt, enda séu fullyrðingar þessa órökstuddar. Bent er á að sóknaraðili hafi óskað eftir viðskiptunum skriflega. Í athugasemdum með frumvarpi til áður gildandi laga um verðbréfavíðskipti, en núgildandi 17. gr. sé óbreytt frá fyrr lögum, komi fram að ekki sé raunhæft að ætlast til sérstakrar samningsgerðar um einstök tilfallandi samskipti fjármálafyrirtækis og viðskiptamanns, t.d. milligöngu um kaup eða sölu einstakra verðbréfa. Í umræddu tilfelli hafi einungis verið um að ræða þessi einu viðskipti sóknaraðila við verðbréfasvið varnaraðila og því ekki um að ræða viðvarandi viðskiptasamband.

Að lokum bendir varnaraðili á að ákvæði 27. gr. laga um verðbréfavíðskipti eigi við um sölu óskráðra verðbréfa þar sem ekki hafi áður verið gefin út útboðslýsing. Þar sem umrædd viðskipti hafi verið í verðbréfasjóðum, þar sem gefnar höfðu verið út útboðslýsingar, eigi ákvæði þetta ekki við um viðskipti málsaðila. Þá hafi ákvæði 27. gr. laganna komið inn í lög um verðbréfavíðskipti hinn 1. janúar 2001 eða eftir að umrædd kaup áttu sér stað.

Með vísan til alls ofangreinds verði varnaraðili ekki gerður ábyrgur fyrir lækkun verðbréfa sóknaraðila.

V.

Niðurstaða

Í 17. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfavíðskipti segir að taki fyrirtæki í verðbréfaþjónustu að sér þjónustu sem því sé heimilt samkvæmt lögum þessum skuli, eftir því sem við á, gerður sérstakur samningur milli fyrirtækisins og viðskiptamanns þess þar sem m.a. skuli kveðið á um réttindi og skyldur samningsaðila. Í athugasemdum með 15. gr. áður gildandi laga um verðbréfavíðskipti, en 17. gr. núgildandi laga er samhljóða henni, segir að almennt beri að líta svo á að því viðameiri, lengri eða reglulegri sem samskipti fyrirtækis og viðskiptamanns séu þeim mun meiri ástæða sé til samningsgerðar samkvæmt ákvæðinu. Hins vegar sé ekki raunhæft að ætlast til sérstakrar samningsgerðar

um einstök tilfallandi samskipti fyrirtækis og viðskiptamanna, t.d. milligöngu um kaup eða sölu einstakra verðbréfa.

Svo sem fyrr greinir óskaði sóknaraðili eftir því með bréfi dagsettu 10. júlí 2000 að varnaraðili millifærði 300.000 bandaríkjadali af gjaldeyrisreikningi sóknaraðila hjá varnaraðila og ráðstafaði til kaupa á hlutum í alþjóðlegum sjóðasjóðum. Um frekari viðskipti milli sóknaraðila og verðbréfasviðs varnaraðila var ekki að ræða. Samskipti málsaðila voru eingöngu fólgin í milligöngu um kaup á nánar tilgreindum verðbréfum, þ.e. hlut í alþjóðlegum sjóðasjóðum, og er því ekki unnt að fallast á það með sóknaraðila að um viðamikil samskipti málsaðila hafi verið að ræða, sbr. fyrrgreindar athugasemdir með frumvarpi til laga um verðbréfaviðskipti, þrátt fyrir að um nokkuð háa fjárhæð hafi verið að ræða. Viðskipti þessi voru því síður löng eða regluleg. Í ljósi framangreinds var því um einstök, tilfallandi samskipti málsaðila að ræða og bar varnaraðila því ekki skylda til að gera sérstakan samning við sóknaraðila um viðskiptin, sbr. 17. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti. Þá verður 17. gr. laganna ekki skýrð svo að ríkari skyldur hvíli á fjármálafyrirtækjum til að gera sérstakan samning um viðskiptin ef viðskiptamaður er erlendum aðili. Þar sem viðskipti málsaðila voru þess eðlis að ekki var skylt að gera um þau sérstakan samning, sbr. 17. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti, og málsaðilar gerðu ekki með sér slíkan samning, hvíldi ekki sú skylda á varnaraðila að upplýsa sóknaraðila um þróun á gengi þeirra alþjóðlegu sjóðasjóða, sem sóknaraðili hafði fjárfest í. Varnaraðili verður því ekki gerður ábyrgur fyrir því tapi sem varð á fjárfestingu sóknaraðila.

Lögum nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti var breytt með lögum nr. 163/2000, sem tóku gildi 1. janúar 2001. Með lögum þessum var m.a. nýjum kafla, IV. kafla, sem hefur að geyma 25.-29. gr., bætt inn í lögin. Ákvæði 27. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti, sbr. lög nr. 163/2000, hafði því ekki tekið gildi þegar viðskipti málsaðila fóru fram. Á ákvæði þessu verður því þegar af þeirri ástæðu ekki byggt í máli þessu. Þá þykir sóknaraðili ekki hafa sýnt fram á, gegn andstæðum fullyrðingum varnaraðila, að varnaraðili hafi brotið gegn 15. gr. laga nr. 13/1996 um verðbréfaviðskipti.

Með vísan til alls ofangreinds er niðurstaðan sú að hafna beri kvörtun sóknaraðila í máli þessu.

ú r s k u r ð a r o r ð :

Kröfum sóknaraðila í máli þessu er hafnað.

Reykjavík, 2. desember 2002

Ragnheiður Bragadóttir

Íris Ösp Ingjaltdóttir

Ólafur Haraldsson

Ólöf Embla Einarsdóttir

Sölvi Sölvason